

Täysistunto

Keskiviikko 14.9.2022 klo 14.00—21.26

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Ilmastorahasto Oy -nimisestä valtion kokonaan omistamasta osakeyhtiöstä

Hallituksen esitys HE 116/2022 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, ministeri Haatainen.

Keskustelu

18.27 Työministeri Tuula Haatainen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Ilmastorahasto Oy -nimisestä valtion kokonaan omistamasta osakeyhtiöstä. Esitys liittyy hallituksen hiilineutraaliutta koskevaan tavoitteeseen.

Ilmastorahasto Oy on vuonna 2020 Valtion kehitysyhtiö Vake Oy:n pohjalta perustettu osakeyhtiö, jonka tarkoituksena on edistää ilmastonmuutoksen torjumista, teollisuuden vähähiilisyyden vauhdittamista ja digitalisaatiota Suomessa. Laki antaisi Ilmastorahastolle mahdollisuuden myöntää valtiontukea sellaisissa yhtiön toiminnan tarkoituksenmukaisissa hankkeissa, joissa valtiontuen käyttö on perusteltua ja jotka muuten jäisivät toteutumatta tai toteutuisivat myöhemmin tai pienemmässä mittakaavassa. Kyse ei olisi avustusmuotoisesta rahoituksesta, vaan valtiontukielementin yhdistämisestä muutoin markkinaehtoiseen rahoitusinstrumenttiin. Laissa olisi myös säännökset yhtiön toiminnan tarkoituksesta ja tehtävistä sekä taloudellisista toimintaperiaatteista. Lisäksi lailla säädettäisiin yhtiön ohjauksesta ja valtiontukien myöntämiseen läheisesti liittyvistä muista seikoista kuten valtiontukien valvonnasta, maksatuksen keskeyttämisestä ja takaisin perimisestä sekä rikosoikeudellisesta virkavastuusta. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältävät tehtävät ehdotetaan annettavaksi työ- ja elinkeinoministeriölle.

Yhtiön valtiontukitoiminnan tavoitteena on nopeuttaa suomalaisen elinkeinoelämän siirtymistä ilmaston ja ympäristön kannalta kestävään tuotantoon ja liiketoimintaan. Lisäksi sillä halutaan myötävaikuttaa yritysten tuote- ja palveluvalikoiman uudistumiseen ja niiden kilpailuaseman vahvistumiseen globaaleilla markkinoilla. Yhtiö voisi valtiontukitoiminnassaan hyväksyä markkinaehtoista rahoitusta pienemmän tuoton tai suuremman riskin, jolloin valtio ei saisi yhtiön varallisuudelleen yhtä suurta tuottoa kuin jos sijoitus toteutettaisiin markkinaehtoisesti. Yhtiön valtiontukea sisältävät sijoitukset olisi rahoitettava muilla kuin yhtiölle vuoden 2020 seitsemännessä lisätalousarviossa varatuilla varoilla,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 91/2022 vp

kuten yhtiön olemassa olevilla varoilla tai yhtiön omistuksessa olevista osakkeista saatavilla osinkotuotoilla. Tämä laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäkelä.

18.30 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Ensimmäisenä täytyy ihmetellä sitä, miksi tällaista ei-markkinaehtoista tukimuotoa ylipäänsä tarvittaisiin, koska meillä on täällä koko ajan vakuuteltu, että nämä ilmastosijoytukset ovat yrityksille valtava bisnes, että yritykset itse haluavat näitä hiilineutraaliustavoitteita edistää ja kokevat, että se edistää heidän liiketoimintaansa ja kilpailukykyänsä. Näin meille siis on vakuutettu. Nyt meille tul-laan sanomaan, että valtion täytyy antaa valtiontukea näihin niin sanottuihin innovaatioihin, jotka eivät saisi rahoitusta vapailta markkinoilta. Miten tähän ollaan tultu?

Esitys sisältää mielestäni montakin epäilyttävää kohtaa. Tämä alkuperäinen Vake oli jo ideologisesti vähän erikoinen ajatus, että valtion osakeomaisuutta realisoitiin ja siirrettiin sitä pois eduskunnan ulottuvilta hallituksen käsiin ja hallituksen johdettavaksi. Kyse oli kuitenkin riskipääomasta. Nyt sitä riskipääomaa ohjattaisiin vielä ideologisesti värityneisiin hankkeisiin. Miten tässä varmistetaan, että nämä hankkeet, joihin nämä valikoituvat, eivät ole jollain tavalla joidenkin piirien suosikkihankkeita, lempihankkeita, joihin halutaan sitä rahoitusta laittaa ja jotka eivät tule koskaan tuottamaan mitään, ja sitten todetaan, että tässä nyt yritettiin kuitenkin hyvää tarkoitusta edistäen tehdä ilmastotoimia. Eli jos valtion omaisuutta käytännössä lahjoitetaan tuhlatavaksi näihin ilmastohankkeisiin ilman taloudellista tulosvastuuta, niin kuinka tässä nyt näin kävi? Miten tällainen esitys voidaan tehdä? Ja jos ei olisi näin, että nämä uhkakuvat, joita esitetään, ovat totta, niin miten varmistetaan, että ne uhkakuvat eivät toteudu?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kivelä poissa. — Edustaja Mäkyinen.

18.32 Jukka Mäkyinen ps: Arvoisa herra puhemies! Silloin kun Sipilän hallituksen aikana Valtion kehitysyhtiö Oy perustettiin, tarkoituksena oli saada taseet töihin. Tarkoituksena oli myös tehdä bisnestä valtionyhtiöiden pääomalla, jota sijoitettiin Vakeen noin 2,3 miljardia. Vaikka edellistä hallitusta haukuttiin, tunnustuksena täytyy antaa Sipilälle, että hänellä on ollut kyllä bisnes- ja talousosaamista toisin kuin nykyhallituksella, jolla sitä ei valitettavasti ole. Vake ei päässyt edes kunnolla alkuun, kun Sipilän hallitus erosi. Vake siirtyi Rinteen ja Marinin hallitukselle, ja nimi vaihdettiin Ilmastorahasto Oy:ksi, ja siinä samassa yhteydessä toiminnan tarkoitus muutettiin bisnesajattelusta rahanjakoautomaatik-si. Eli tuoton ja omaisuuden säilyttämisen sijaan rahaa alettiin jakamaan ilmastohankkeisiin.

Rahanjaosta voidaankin sitten olla monta mieltä, varsinkin siitä, ovatko kaikki rahat menneet tarpeellisiin projekteihin vai eivät, mutta selkeää tulosvastuuta ei vihervasemmistotyyliin tällä yhtiöllä enää ole. Aina löytyy joku meriselitys pieleen menneeseen rahoitukseen, ja rahaa on kylvetty hankkeisiin, joihin ei varmasti yksityinen sektori olisi edes sijoittanut. Tappiotkin voidaan perustella sillä, että ainakin tuli kokeiltua ja yritettyä ilmastotavoitteiden täyttämistä. Käytännössä tässä on annettu vihreille oma leikkirahasto, jossa rahaa ja jopa valtiontukea voitaisiin jakaa vihreiden lempihankkeisiin ilman, että tavanomainen tulosvastuu olisi riesana. Aina kun rahaa jaetaan muilla periaatteilla kuin tuotto- ja arvonsäilytysnäkökulmasta, tappioita tulee varmasti. Rahat menevät kavereille, ja lopulta

Pöytäkirjan asiakohta PTK 91/2022 vp

voidaan kertoa, että hyvin on mennyt, kun ilmastotavoitteita on edistetty. Nyt tämän Ilmastorahasto-yhtiön rahoitukseen haetaan myös valtiontukea. Mielestäni pitäisikin pohtia, tarvitaanko tällaista yritystä enää, koska meillä on jo sellaisia kuin Business Finland tai Suomen Teollisuussijoitus Oy. Lisäksi tämän esityksen perusteella jää vaikutelma, että Ilmastorahasto toimisi talousarvion ulkopuolella.

Näkisin, että yhtiö pitää joko palauttaa alkuperäiseen tehtävänsä tai lopettaa ja palauttaa sen pääoma valtiolle. Monta tällaista rahanjakoyhtiötä ei todellakaan tarvita. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kankaanniemi.

18.34 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Tässä on kuultukin jo varsin perusteltuja puheenvuoroja, joissa on tätä hanketta ihmetelty, ja itsekin yhdyn siihen, että pohdin, miksi tällainen uusi, toki Vaken pohjalle rakentuva rahasto tarvitaan. Meillehän on koko ajan hallituksen toimesta — ja myös median ja kaikkien, jotka tätä vihreää siirtymää ajavat väkivalloin eteenpäin — kerrottu ja kehuttu, että se on niin hyvää bisnestä, että se nostaa Suomen näistä velkaantumisen ja hoidon ja kaikista muista kriiseistä valtavaan kasvuun. Eikö näin tapahdukaan ilman sitä, että veronmaksajien lopulta maksamia etuuksia jaetaan juuri tälle sektorille?

Tämä tietysti perustuu siihen, että hallituksen hiilineutraalisuustavoitevuosi on vuosi 2035, joka on huomattavasti kireämpi, nopeammin tuleva vuosi kuin muissa EU-maissa, EU:ssa yleensä ja naapurimaissa, ja se, että tähän pyritään, vaatii monenlaisia vippaskons- teja, ja tässä nyt on yksi sellainen.

Meillä on, niin kuin edustaja Mäkynen hyvin totesi, vastaavia rahastoja jo olemassa, ja niitä tulisi käyttää eikä sulkea käyttöä vain erälle alalle tai erälle osalle yritystoimintaa. Valtion panostukset on syytä panna tki-panostusten kasvattamiseen ja sitä kautta saada aikaan tulosta yleensä Suomen elinkeinoelämässä ja kehityksessä, koska sillä me pärjääm- me.

Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä totean myös, että tämä päivä on äärimmäisen synk- kä päivä sen johdosta, että Euroopan parlamentti on äänestänyt puun käytön energiakäyt- töä vastaan. Se on aivan järjetön ratkaisu. Niin kuin MTK:n puheenjohtaja on juuri lausu- nut, se on askel Putinin eduksi, kun tälle tielle Euroopan parlamentti pyrkii viemään unio- nia, ja Suomellehan se on vakava isku. Onneksi parlamentti ei tätä päättä, mutta se on kui- tenkin merkki siitä, että olemme Euroopan unionissa sellaisessa seurassa, joka pyrkii tu- hoamaan suomalaista viisasta talous- ja elinkeinopolitiikkaa. [Perussuomalaisten ryhmäs- tä: Olisiko syytä lähteä pois?]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Sirén.

18.37 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! On ehkä syytä kuitenkin muistuttaa myös tämän valtion tukitoiminnan tarkoituksista, vaikka sinällään oppositiosta käsin ei ehkä ole välttämätöntä hallituksen esityksiä puolustaakaan, mutta pidän kuitenkin tärkeä- nä, että tässä salissa muistutetaan niistä tavoitteista ja tarkoituksista, mitä tälle toiminnalle on asetettu. Tarkoitus on siis tukea suomalaista elinkeinoelämää ja liike-elämää siirtymi- sessä kestävämpiin toimintatapoihin, ratkaisuihin, joita siis koko maailma tarvitsee nyt ja ennen kaikkea tulevaisuudessa. Se on Suomen ja suomalaisten etu, jos suomalaiset yrityk- set pystyvät näillä globaaleilla markkinoilla kilpailemaan, tuomaan esille omia ratkaisui-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 91/2022 vp

jaan ja innovaatioitaan, ja siinä tämä voi olla yksi väline. Tietenkin tarvitaan myös muita keinoja.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.